

انتشارات دانشگاه
معتبری کرمانشاه

نقش عقل در تفسیر قرآن

دکتر سید ابوالفضل موسوی زاده

The role of reason in interpretation of the Holy Quran

by

Dr. Sayed Abolfazl Mousavizadeh

ISBN: 978-600-96084-7-8

9 786009 608478

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نقش عقل در تفسیر قرآن

نویسنده: دکتر سید ابوالفضل موسوی زاده

دانشگاه صنعتی گران شاه

سال ۱۳۹۷

سرشناسه	:	موسوی زاده، سید ابوالفضل، ۱۳۵۰ -
عنوان و نام پدیدآور	:	نقش عقل در تفسیر قرآن نویسنده سید ابوالفضل موسوی زاده.
مشخصات نشر	:	کرمانشاه: دانشگاه صنعتی کرمانشاه، انتشارات، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	:	ح، ۲۰۸ص.
شابک	:	978-600-96084-7-8
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبا
یادداشت	:	کتابنامه: ص. [۱۹۹] - ۲۰۸؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	:	تفسیر به رای
موضوع	:	Personal interpretation*
موضوع	:	تفسیر
موضوع	:	Qur'an -- Criticism, interpretation, etc
موضوع	:	قرآن و عقل
موضوع	:	Qur'an and reason
موضوع	:	عقل گرایی (اسلام)
موضوع	:	Rationalism (Islam)*
شناسه افزوده	:	دانشگاه صنعتی کرمانشاه
رده بندی کنگره	:	BP۹۱ / ۵ / م۸ ن ۷ ۱۳۹۷
رده بندی دیویی	:	۲۹۷/۱۹۱
شماره کتابشناسی ملی	:	۵۴۴۳۳۷۲

دانشگاه صنعتی کرمانشاه

عنوان کتاب: نقش عقل در تفسیر قرآن

مؤلف: سید ابوالفضل موسوی زاده

ناشر: انتشارات دانشگاه صنعتی کرمانشاه

طراح جلد: عباس قدردان

تاریخ و نوبت چاپ: ۱۳۹۷ - اول

شمارگان: ۵۰۰ جلد

قطع: وزیری

قیمت: ۲۰۰,۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۶۰۸۴-۷-۸ ISBN: 978-600-96084-7-8

کرمانشاه، بزرگراه امام خمینی، معاونت پژوهش و فناوری دانشگاه صنعتی کرمانشاه

کد پستی: ۶۷۱۵۶۸۵۴۲۰ تلفن: ۵-۰۸۳۳۸۳۰۵۰۰۰ نمابر: ۰۸۳۳۸۳۰۵۰۰۶

سایت: www.kut.ac.ir ایمیل: info@kut.ac.ir

(الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ) (اعراف/۴۳)

تقدیم به:

خدایی که آفرید جهان را، انسان را، عقل را، قرآن را، معرفت را، عشق را، و تقدیم به همه کسانی که عشقشان شراشر وجودم را فرا گرفته است، و تقدیم به روح انبیاء، اولیاء، شهداء، پاکان و اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام، و مفسرین قرآن از صدر اسلام از صحابه تا تابعین، و تا امروز معاصر، و تقدیم به روح پدر و مادر عزیزم، و همسر و فرزندان عزیز و گرانسنگم که بی تردید سنگ صبوری آنها در زمینه پژوهشی اگر نبود کارهای علمی حقیر به سر انجام نمیرسید.

و خداوندا به ما توفیق تلاش در شکست، صبر در ناامیدی، رفتن بی همراه، جهاد بی سلاح، کار بی پاداش، فداکاری در سکوت، دین بی دنیا، مذهب بی عوام، عظمت بی نام، خدمت بی نان، ایمان بی ریا، خوبی بی نمود، گستاخی بی خامی، مناعت بی غرور، عشق بی هوس، تنهایی در انبوه جمعیت، و دوست داشتن بی آنکه دوست داشته باشند، را عنایت فرما.

چکیده

مفهوم «عقل» از مفاهیم بسیار کلیدی در تاریخ اندیشه بشری به شمار می‌رود. پژوهش حاضر را با این پرسش آغاز نمودیم که نقش عقل در تفسیر قرآن کریم چیست؟ به نظر می‌رسد، برای پاسخ دادن به چنین سوالی، منطقی‌ترین روش این باشد که معنای «عقل» از نظر «نص» قرآن پاسخ داده شود؛ لذا نقطه تمایز رساله این است که «عقل» در «نص» قرآن کریم را بازشناسایی نموده و به عنوان الگویی جامع در بیان نقش آفرینی عقل، آن را مطمح نظر قرار می‌دهد. روش گردآوری اطلاعات به شیوه اسنادی (کتابخانه‌ای) با مراجعه به منابع اصلی و کنکاش در آیات قرآن کریم تهیه می‌شود. پس از جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز، داده‌ها به وسیله روش اجتهادی عقلی- به دلیل برخورداری از امتیازات کل‌نگری، موضوع‌نگری، تحلیل گری- تجزیه و تحلیل می‌شود. در این رساله مفاهیم «عقل» و «تفسیر» در قرآن، روایات و جریان‌های فکری شکل گرفته در جهان اسلام تبارشناسی می‌شوند. و به این نتیجه رسیدیم که عقل از دیدگاه شیعه هم به عنوان ابزار استدلال و استنباط و هم به مثابه منبعی معرفتی به کار تفسیر قرآن می‌آید.

مفاهیم کلیدی: عقل، تفسیر، قرآن کریم، روش تفسیر اجتهادی

دکتر سید ابوالفضل موسوی زاده mosaviqom251@gmail.com

فهرست مطالب

<u>عنوان</u>	<u>صفحه</u>
فصل اول: شناسه پژوهش	۹
۱.۱. طرح مساله	۹
۱.۲. اهمیت موضوع	۳
۱.۳. سوالات پژوهش	۳
سوال اصلی:	۳
نقش عقل در تفسیر قرآن کریم چیست؟	۳
سوالات فرعی:	۴
۱- مفهوم تفسیر و عقل چیست و عقل در قرآن کریم چه مفهومی دارد؟	۴
۲- کارکردهای ابزاری عقل در تفسیر قرآن کریم چیست؟	۴
۳- کارکردهای استقلالی عقل در تفسیر قرآن کریم چیست؟	۴
۱.۴. فرضیه پژوهش	۴
۱.۵. اهداف پژوهش	۴
۱.۶. روش پژوهش	۴
۱.۷. پیشینه پژوهش	۱۰
۱.۸. هندسه پژوهش	۱۵
فصل دوم: مفهوم شناسی پژوهش	۱۷
۲.۱. مقدمه	۱۷
۲.۲. مفهوم لغوی عقل	۱۷